

*Макарова Олена Павлівна,
старший викладач кафедри
кандидат психологічних наук,
доцент, майор поліції*

*Зінченко Данііл Анатолійович,
Інспектор сектору протидії домашньому насильству
відділу взаємодії з громадами Вінницького районного
управління поліції Головного управління Національної поліції
у Вінницькій області
старший лейтенант поліції*

РОЛЬ СІМ'Ї ТА ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ТОЛЕРАНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Толерантність є однією з ключових компетенцій, необхідних для функціонування в мультикультурному світі. Ця стаття розглядає, як сімейне виховання та освітній процес впливають на розвиток толерантності, розуміння та прийняття різноманітності у дітей та молоді.

Толерантність є фундаментальною соціальною компетенцією, що передбачає здатність визнавати, приймати та поважати різноманіття культурних, етнічних, релігійних та індивідуальних відмінностей між людьми. Вона базується на розумінні та принципах, які сприяють мирному співіснуванню та взаємоповазі у мультикультурному суспільстві. Толерантність не обмежується лише відсутністю агресії чи негативних стереотипів, але включає активне прийняття і визнання різноманіття як цінності. Філософське коріння толерантності лежить у просвітницьких ідеях про рівність, свободу та братерство [1]. Ці ідеї підкреслюють, що всі люди народжуються вільними та мають рівні права, а взаємоповага є ключовим елементом справедливого суспільства. Психологічний аспект толерантності зосереджується на особистісному розвитку та формуванні таких рис, як емпатія та відкритість до нового досвіду, які відіграють важливу роль у вихованні здатності сприймати інших без упереджень. Соціологічний підхід до толерантності акцентує на важливості соціальних інститутів та структур, які

могли б підтримувати та розвивати толерантні ставлення та поведінку [2]. Вивчення толерантності в цьому контексті охоплює аналіз законодавчих рамок, освітніх програм та медійних стратегій, які сприяють культурній інтеграції та взаєморозумінню.

На нашу думку, підтримка толерантності вимагає активних зусиль з боку всіх секторів суспільства, включаючи уряди, освітні установи, громадські організації та індивідуальні ініціативи. Виховання толерантності в сучасному світі — це не тільки про навчання і прийняття різноманітності, а й про активне відстоювання прав і свобод кожної людини, незалежно від її походження чи вірувань. Таким чином, толерантність стає не лише моральним вибором, але й невід'ємною частиною функціонування здорового, динамічного та інклюзивного суспільства.

Сім'я є первинною соціальною платформою, де закладаються основи майбутньої особистості, включаючи відношення до толерантності. У цьому домашньому середовищі діти спостерігають і вчаться реагувати на різноманіття через поведінку батьків, мову спілкування та щоденні взаємодії. Якщо батьки виявляють відкритість і прийняття різних культур, релігій і життєвих позицій, діти з великою ймовірністю увібрають і застосовують ці підходи у своєму житті. Це створює міцне підґрунтя для розвитку толерантності. Діалог у сім'ї, який сприяє вільному обміну думками та ідеями, стимулює критичне мислення і вміння вислухати іншу сторону. Це допомагає молодій людині формувати власні переконання, базуючись не тільки на особистому досвіді, але й враховуючи різноманітність світоглядів. Батьки, які практикують інклюзивність і рівність у сімейних взаємодіях, навчають дітей цінувати кожну людину без попереджень. З іншого боку, сімейне виховання, яке включає дискримінацію чи упередження, може мати тривалі негативні наслідки для розвитку толерантності у дітей. Таке середовище обмежує їхнє розуміння різноманітності і сприяє формуванню негативних стереотипів, які можуть перешкоджати здоровим міжособистісним відносинам у майбутньому. Значення сім'ї у формуванні толерантності також зумовлене здатністю батьків бути прикладом для наслідування [3]. Коли батьки

активно беруть участь у громадському житті, показуючи повагу і прийняття інших культур, вони виступають як живі приклади позитивного ставлення до світу. Це посилює у дітей бажання імітувати таку поведінку і вносити власний вклад у створення більш толерантного суспільства.

Ми вважаємо, що сім'я відіграє надзвичайно важливу роль у розвитку толерантності, закладаючи основу для виховання відкритих, розуміючих і поважаних індивідів. Це домашнє виховання стає першим кроком до створення гармонійних взаємовідносин у глобальному масштабі.

Освіта відіграє вирішальну роль у формуванні толерантності, використовуючи навчальний процес як інструмент для розширення світогляду учнів і виховання поваги до культурного розмаїття. Школи та вищі навчальні заклади стають аренами, де молоді люди зіштовхуються з різноманітними ідеями, переконаннями та практиками, що вимагає від них навчитися співіснувати і взаємодіяти з однолітками в атмосфері взаємоповаги і відкритості. Інтеграція толерантності у навчальні плани дозволяє вчителям використовувати класні дискусії, групові проекти та тематичні дослідження для обговорення та аналізу суспільних відмінностей на основі рівності [4]. Ці педагогічні підходи сприяють критичному мисленню та вихованню навичок, необхідних для переходу від простого сприйняття до активного застосування принципів толерантності в повсякденному житті. Особливу увагу в освітніх програмах заслуговує включення мультикультурної освіти, яка сприяє більш глибокому розумінню історичних, культурних та соціальних контекстів різних етнічних груп. Таке занурення дозволяє учням не тільки здобути знання, але й виробити емоційний відгук на історії та досвіди інших, тим самим зменшуючи бар'єри непорозуміння та стереотипів. Також значущим є внесок інклюзивної освіти, яка забезпечує всім учням, незалежно від їх фізичних чи інтелектуальних можливостей, рівні умови для навчання. Ця практика підкреслює цінність кожної особистості і сприяє розвитку взаємної допомоги та співпраці серед учнів, закладаючи основи для майбутньої толерантної поведінки в суспільстві. Освіта, яка акцентує на важливості глобального громадянства, стимулює учнів думати і діяти за рамками

локального співтовариства, сприяючи формуванню усвідомлення світових проблем і потреби в мирному співіснуванні і взаємодії на міжнародному рівні. Ці навчальні ініціативи розширюють перспективи учнів, підтримуючи розвиток глобальних навичок та співчуття до інших культур [4]. Вплив освіти на розвиток толерантності, таким чином, є невід'ємною частиною забезпечення більш здорового та гармонійного майбутнього для суспільства, де різноманіття вважається не загрозою, а цінним ресурсом для збагачення життєвого досвіду всіх його членів.

Виховання толерантності вимагає практичних заходів та методів, які можуть бути застосовані в різних соціальних установах, від сімей до шкіл та громад. Ефективне впровадження цих методів допомагає формувати у людей здатність приймати різноманіття та відкрито спілкуватися з іншими, незалежно від їхньої культурної, етнічної або релігійної приналежності. Один із ключових методів - це організація спільних заходів та проєктів, які збирають людей різного походження. Такі заходи можуть включати культурні фестивалі, майстер-класи, дискусійні клуби та спортивні змагання. Через спільну діяльність учасники мають змогу взаємодіяти та вчитися один у одного, що сприяє розумінню та прийняттю культурних відмінностей. В освітньому процесі важливо використовувати інтерактивні методи навчання, які стимулюють учнів думати та аналізувати інформацію про різні культури. Це можуть бути рольові ігри, дебати, робота в групах та проєкти, що залучають до рефлексії та критичного мислення. Такі методи допомагають учням не просто засвоювати знання, але й розвивати емпатію та здатність враховувати різні точки зору. Використання медіа та технологій також може сприяти вихованню толерантності. Фільми, документальні передачі та онлайн-платформи з відкритим контентом можуть бути інструментами для підвищення обізнаності та взаєморозуміння між різними групами. Освітні програми, що включають медіа-ресурси про різноманітність і права людини, дозволяють учням більш глибоко розуміти принципи толерантності та значення інклюзивності. Також важливо розробляти та впроваджувати спеціальні освітні програми, що фокусуються на вихованні миру та громадянської освіти. Ці програми можуть включати навчання навичкам мирного вирішення конфліктів,

підвищення культурної свідомості та навчання дітей та молоді цінувати демократичні принципи та громадянські права [5].

Нарешті, співпраця між школами, родинami та місцевими громадами може значно підвищити ефективність виховання толерантності. Залучення батьків та місцевих лідерів до освітнього процесу допомагає формувати однакові підходи та цінності як вдома, так і в навчальних закладах, створюючи єдиний фронт у боротьбі за розуміння та прийняття культурного різноманіття в усіх сферах суспільного життя.

Отже, з урахуванням аналізу ролей сім'ї та освіти у формуванні толерантності особистості можна стверджувати, що ці дві інституції є критично важливими у розвитку толерантних ставлень і поведінки. Сім'я закладає фундамент, де перші уроки взаємоповаги та прийняття розбіжностей починають формуватися від наймолодших років, забезпечуючи дітям моделі поведінки, які вони намагаються імітувати. Освіта ж розширює горизонти, вводячи структуровані та систематизовані підходи до вивчення та взаємодії з різноманітним світом, надаючи необхідні знання і навички для розуміння і цінування мультикультурності. Спільна дія цих інститутів сприяє формуванню здорового суспільства, де толерантність є не просто моральною нормою, а основоположним принципом соціальної взаємодії. Це підтверджує необхідність інтегрованого підходу в сімейному вихованні та освітньому процесі, де кожен з аспектів відіграє свою роль у підготовці молодого покоління до життя в дедалі більш глобалізованому світі.

Список використаних джерел

1. Зінченко Д. А. Засоби юридичної техніки в контексті захисту прав людини. *Мова і право. МВС України. Дніпро. ДДУВС. 2023. С. 87-89.*
2. Зінченко Д. А. Психологічний стан здобувачів вищої освіти під час воєнних дій в Україні. *Сучасні напрями вдосконалення педагогічної майстерності викладачів. Міністерство юстиції України. Академія державної пенітенціарної служби. Чернігів 2023. С. 231-233.*

3. Зінченко Д. А. Роль мови у формуванні правової думки та її вплив на юридичну. *Мова і право матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. ДДУВС. 17.10.2023. С. 98-101. С.288.*

4. Зінченко Д. А. Теоретичні дослідження громадянської ідентичності. *Питання сучасної науки і права. МВС України. Суми. СФ ХНУВС. 2023. С. 185-187.*

5. Зінченко Д. Розвиток гендерної ідентичності зовні за специфічними умовами навчання. *Актуальні аспекти розвитку steam-освіти в умовах євроінтеграції. Current aspects of the development of steam-education in the conditions of European integration. МВС України. Кропивницький. ДонДУВС. 2023. С. 331-333.*

dr hab. Jacek Mrozek,

Profesor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (Poland)

DUSZPASTERSTWO WOJSKOWE W DZIAŁANIACH WOJENNYCH NA UKRAINIE

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie duszpasterstwa wojskowego w działaniach wojennych na Ukrainie.

Duszpasterstwo kościołów i związków wyznaniowych w Siłach Zbrojnych Ukrainy ma niedługą historię. Dopiero bowiem od 1992 roku na terenach jednostek wojskowych otwierano kościoły, tworzone wydziały synodalne i upowszechnił się udział księży w ceremoniach wojskowych.

Wraz z początkiem zbrojnej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę szczególnego znaczenia nabrała opieka duszpasterska nad personelem wojskowym. Tereny objęte działaniami wojennymi zaczęli odwiedzać księża różnych wyznań. Przybywali tam jako wolontariusze, aby zaspokoić potrzeby duchowe i religijne oraz nieść pomoc humanitarną. Jednocześnie nie ustalono formalnie ich statusu.

W związku z powyższym, zaistniała pilna potrzeba uregulowania kwestii pobytu